

Jiří Šmejkal

Křesťanské hodnoty v životě dospívající mládeže

Oponentní posudek diplomové práce předložené na KTF UK 15.4.2006

Práce má 98 stran, včetně 3 stran seznamu literatury.

Práce je poměrně důkladnou studií na přesně vymezené téma. Svě téma zpracovává s pečlivostí a profesionální zručností.

Práce je rozdělena na pět kapitol, z nichž první má filosoficko teologický charakter a pojednává o základních pojmech, zejména o hodnotě. Další kapitoly jsou více méně psychologického a pedagogického rázu.

V práci jde o obtížný úkol zdůvodnění mravních hodnot a mravních norem. Stinnou stránkou jinak velmi zdařilého pojednání o hodnotách je nedostatečné rozlišení hledisek psychologie, filosofie, křesťanské etiky a teologické antropologie (str. 8), tedy nedostatečné rozlišení hodnot mravních a jiných.

Úkol, který si autor postavil, je zajisté obtížný, totiž teologický a psychologický náhled na tutéž věc, na zprostředkování životních hodnot dospívajícímu člověku. Tento zdvojený úkol však klade také velký nárok na metodické ujasnění přístupů těchto dvou disciplín. O toto ujasnění zápasí autor úporně, ale ne zcela úspěšně. Jak spolu souvisí třeba pravidla vedení rozhovoru s dospívajícím člověkem a skutečnost, že Bůh má s každým z nás určitý individuální, jedinečný a neopakovatelný záměr (str. 67)? Jsou tyto dvě skutečnosti stejného řádu, jsou na stejné rovině?

Pregnantně je tento ne zcela reflektovaný rozpor formulován na str. 70: „Vždyť psychologie, která patří beze sporu mezi moderní vědy, uznává a podporuje morální formování člověka, stejně tak jako Pavlem uváděné jednotlivé hodnoty – víru, naději a lásku.“ Tak to ovšem být může, ale také vůbec nemusí.

Rozlišení mravních a jiných hodnot či hodnotových statků, rozlišení teologie a filosofie na jedné straně a přírodních věd, např. psychologie, na straně druhé je slabým místem této práce, a to přesto, že její autor předkládá obsáhlou kapitolu o hodnotách. Autor, zřejmě značně erudovaný a zkušený v psychologické oblasti, nepostřehl, že pro teologickou či filosofickou etiku je mravní hodnota něčím jiným než hodnota pro psychologii a že její platnost není závislá na jejím většinovém či všeobecném přijetí.

Co jsou to vlastně „křesťanské“ hodnoty? Jak se liší od hodnot, „které jsou společné nám všem, které v zásadě ctíme a jsme schopni přijmout bez ohledu na věk, společenské zařazení či jiné kulturně sociální rozdíly“ (str. 61)? Odpověď na tuto otázku bohužel v práci nenajdeme, a to přesto, že téma „křesťanských hodnot“ se objevuje už v jejím titulu.

Je pochopitelná touha „v pluralitní společnosti nalézt a prosadit společenský subjekt, který by nezištně a kompetentně vyhledával, schraňoval a garantoval nezpochybnitelné společné hodnoty – takový „zlatý fond“ společně zastávaných hodnot pro svou univerzalitu využitelný všemi potřebnými“ (str. 9-10) Touha po všeobecně přijatelném garantu společenských hodnot (str. 11) se ovšem nutně ukáže jako marná. Jak lze tedy zdůvodnit, že něco je skutečnou platnou hodnotou a normou jednání?

Zdůvodněním není většinové přijetí (str. 70). Naopak, „Pavel nám ... ukazuje, že menšinový postoj, pokud má hodnotu, může být pravdivější... To, co však nutně potřebují, je postoj podložený správnými argumenty“ (tamtéž).

Přírodní věda staví na důkazech, které jsou prokazatelné a přesvědčivé. Náboženství, víra naproti tomu staví na svobodném přijetí Boží nabídky, ke kterému jsme vyzváni, ale které nám žádný důkaz ve smyslu přírodní vědy poskytnout nemůže. V rozhovoru s dospívajícím člověkem je možno poselství víry nabídnout, avšak ne jako pravdivé dokázat.

Je zřejmé, že ujasnění těchto rozporů přesahuje možnosti magisterské diplomní práce. Její autor si vzal úkol, který zřejmě tímto způsobem nemůže být řešen.

Je nutno kladně hodnotit odvahu, se kterou se autor pouští do kritického hodnocení současné společenské situace.

Práce obsahuje časté chyby, zejm. v psaní čárek ve větě.

Práci doporučuji k obhajobě.

Doporučené hodnocení: velmi dobře.

V Praze 19.5.2006

Libor Ovečka, oponent